

PROBLEEMGEDRAG BIJ NAH

**Congres Omgaan met gedragsveranderingen in
ouderenzorg 11.01.2016**

**Hans van Dam, zelfstandig gevestigd docent en
consulent NAH**

hv.dam@online.nl

PROGRAMMA

- Tien stellingen, waaronder belangrijke achtergronden van gedrag
- Gunstige en ongunstige omgevingsprikkelers en bejegeningaspecten
- casuïstiek

VOORAF

“EEN MENS IS MEER DAN ZIJN STOORNIS”

Alexander Luria (1902-1977)

STELLING 1

HERSENEEN VORMEN EEN UITERST
INGEWIKKELD NETWERK VAN
PLAATSELIJKE CIRCUITS,
SUBSYSTEMEN, SYSTEMEN EN
SYSTEMEN VAN SYSTEMEN

CORE-BUSINESS

WIJ ZIJN ONS BREIN IN DE ZIN VAN:

WIJ ZIJN ONZE VERBINDINGEN –

SAMENWERKING IS HET

SLEUTELWOORD VAN NORMAAL

FUNCTIONERENDE HERSENEN

ZEER INGEWIKKELD NETWERK

- Hersenen vormen een ingewikkeld *niet-lineair* netwerk van 100 miljard cellen en 900 miljard steuncellen.
- Er zijn ruim 1000 maal meer contactpunten dan cellen.
- De totale bedrading omvat ongeveer 100.000 kilometer.
- Gewicht: 1350-1500 gram

STELLING 2

DE COMPLEXITEIT VAN HET
BREIN BEPAALT BIJ DE MYTHER
VAN DE ZICHTBAARHEID

STELLING 3

ER IS GEEN ENKELE

HERSENBESCHADIGING VAN ENIGE

OMVANG MET UITSLUITEND

VERSTORINGEN IN HET

BEWEGINGSAPPARAAT

STELLING 4

NIETS ONTGAAT ONS BREIN –

FILTERING IS ESSENTIEEL!

STELLING 5

HERSENEN ZIJN ZEER

BEÏNVLOEDBAAR DOOR FACTOREN

VAN BUITENAF – DE ONTWIKKELING

IS DEELS 'GEBRUIKSAFHANKELIJK' .

STELLING 6

**GEDRAGSVERANDERINGEN ZIJN TE
VERKLAREN UIT EEN COMPLEX VAN
FACTOREN – DUS BREED KIJKEN!**

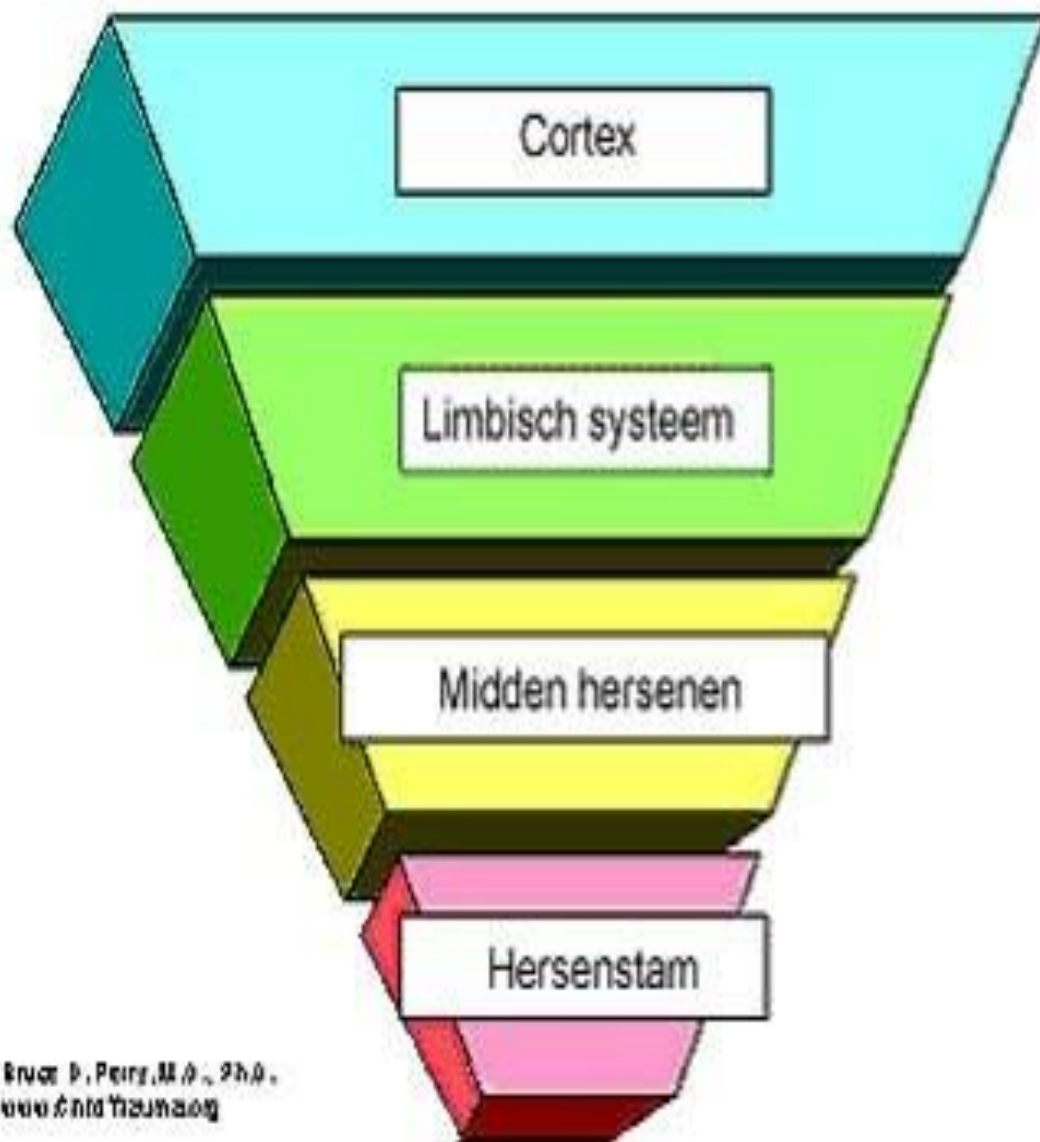
GEDRAG TE BEGRIJPEN UIT(1)

- **Verminderde samenwerking – inleveren op hoogste functies**
- **Veranderde hersendynamiek**
- **Leeftijd waarop het hersenletsel is ontstaan**
- **Scheikundige veranderingen**
- **Onbereikbaarheid hoogste hersenniveaus (hiërarchie) - minder denken, meer impulsiviteit**

GEDRAG TE BEGRIJPEN UIT(2)

- Omgevingsinvloeden: inrichting omgeving, teveel *of te weinig* prikkels? – nooit neutraal!
- Bejegening – inclusief (dreigende) overvraging of ondervraging
- Sociale steun
- Persoonlijke levensgeschiedenis
- Coping (omgang met teleurstellingen en controleverlies)
- Stress.

tekening 1

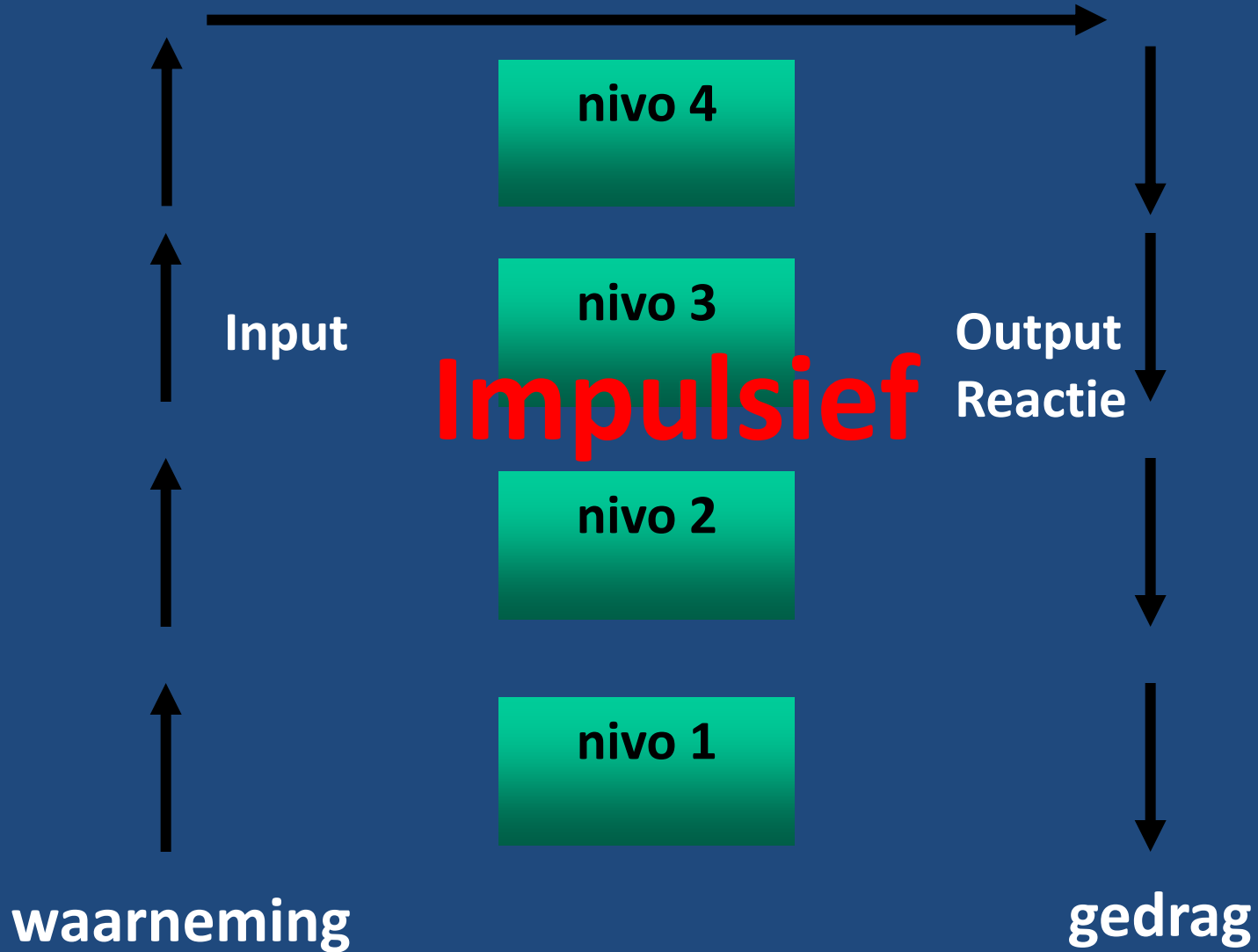

Weloverwogen,
Intentioneel gedrag
Abstract denken
Concreet denken
Affiliatie

"Hechting"
Seksueel gedrag
Emotioneel gedrag
Motorische regulering

"Prikkeling"
eetlust/verzadigdheid
Slaap
Bloedruk
Hartritme
Lichaams temperatuur

WEL-DOORDACHT GEDRAG

REGULERINGSPROBLEMEN

- **Energiereregulering**
- **Veranderde scheikunde – veranderingen in actieradius, stemming, stressregulering**
- **Prikkelselectie en prikkels wegzetten**

STELLING 7

EEN BESCHADIGD BREIN IS

GEVOELIGER VOOR STRESS – EN

STRESS VERERGERT SYMPTOMEN

(VERZWAKT WAT AL KWETSBAAR IS)

STELLING 8

GEDRAGSBEÏNVLOEDING LUKT

ALLEEN IN CONTACT MET

VOORSPELBAARHEID EN

BETROUWBAARHEID ALS

WATERMERK

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN

- Voortdurende dreiging van falen
- Een neiging tot vermijden of afweren
- Gedoemd tot afwachten en lijdzaamheid
- Neiging tot egocentriciteit, controle, en dwangmatigheid
- Vaak versterkte omgevingsafhankelijkheid
- Er is al snel (te) veel spanning
- Geen reserves, daardoor altijd op scherp

STELLING 9

NIETS IS VANZELFSPREKEND

- **Brein is gelaagd - inconsequent gedrag.**
- **In 'onbegrijpelijke' gedragingen is vaak een lijn te ontdekken.**
- **Besluiten nemen en kiezen is niet zo gewoon**
- **Waar een wil is, is niet altijd een weg**
- **Herkennen is veel makkelijker dan opdiepen**
- **Vergeten is iets anders dan vergeten te herinneren**

STELLING 10

-
- **EEN VERKLARING VAN GEDRAG IS GEEN EXCUUS, MAAR WAT HET IS: EEN VERKLARING!**

VERSCHIL LUISTERT NAUW

- Een excuus timmert dicht en sluit begrijpen uit.
- Een verklaring breekt open! Doet zoeken naar elementen in de verklaring die voor beïnvloeding vatbaar zijn, en meestal zijn die er!

GUNSTIGE OMGEVINGSPRIKKELS(1)

- Onthaasten
- Herkenbaarheid
- Geen dwang
- Gevoel geven van autonomie
- Afstemmen (juiste hersenniveau) – in gevoel durven stappen, juist als dat een akelig gevoel is!
- ‘Verleiden’

GUNSTIGE OMGEVINGSPRIKKELS(2)

- **Juiste prikkel tot handelen (bv appelleren aan egocentrisch motief, helpen starten)**
- **Foutloos leren**
- **Begeleid falen of niet laten falen**
- **Begrip voor onvermijdelijk falen**
- **Aangepast bioritme (individueel!)**
- **Voorspelbaarheid**
- **Non-verbale duidelijkheid – niet neutraal!**

ONGUNSTIGE OMGEVINGSPRIKKELS(1)

- Geluiden van achteren (betekenisloze en dus storende ruis!)
- Overdaad aan dynamische prikkels
- Uitsluitend statische prikkels
- 'Inbreken'
- Verbeteren
- 'Aanspreken op' in de zin van terechtwijzen
- Regels maken in plaats van afspraken
- Neutrale uitstraling

ONGUNSTIGE OMGEVINGSPRIKKELS(2)

- Discussiëren
- Ja, maar..... ; nee, maar....
- ‘Dat kun jij niet’
- ‘Je moet’
- ‘Als....dan’ redenering
- ‘Kom zo’
- Even iets doen
- Lange zinnen
- Doorgaan als je niet meer kunt/niet meer tegen kunt...

TENSLOTTE :

NIEMAND KAN HET ALLEEN